

U S T A W A

z dnia 20 grudnia 1949 r.

o zmianie ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach oraz ustawy z dnia 21 maja 1948 r. o Centralnym Związku Spółdzielczym i centralach spółdzielni.

Art. 1. W ustawie z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 55, poz. 495, z 1945 r. Nr 34, poz. 205, z 1947 r. Nr 66, poz. 401 i z 1948 r. Nr 30, poz. 199) wprowadza się następujące zmiany:

1) Art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. Za spółdzielnię uważa się zrzeszenie o nieograniczonej liczbie członków i zmiennym składzie osobowym prowadzące wspólnie działalność gospodarczą w ramach narodowego planu gospodarczego dla podniesienia poziomu gospodarczego i kulturalnego życia członków oraz dla dobra Państwa Ludowego.“

2) Skreśla się art. 2.

3) Art. 3 otrzymuje brzmienie:

„Art. 3. Spółdzielnia staje się osobą prawną z chwilą wpisania jej do rejestru. Za czynności, dokonane w imieniu spółdzielni przed zarejestrowaniem, działający odpowiadają solidarnie.“

4) Art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. Centrala spółdzielni, zwana w dalszych przepisach „centralą“, jest spółdzielnią, zrzeszającą wszystkie spółdzielnie określonego przez statut typu dla zapewnienia im pomocy i prawidłowego kierownictwa gospodarczego oraz czuwania nad ich działalnością w drodze rewizji.“

Przepisy ustawy, dotyczące spółdzielni, stosuje się także do central, jeżeli ustawa lub statut nie stanowią inaczej."

5) Po art. 4 wprowadza się nowy art. 4¹ w brzmieniu: „Art. 4¹. Naczelną organizacją ruchu spółdzielczego w Polsce jest Centralny Związek Spółdzielczy, zwany w dalszych przepisach „Związkiem“."

6) Art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. Dla poszczególnych typów spółdzielni Związek ustala statuty wzorcowe. Statuty wzorcowe ogłasza w Monitorze Polskim Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w drodze zarządzeń."

Zarząd Spółdzielni zgłosić powinien statut, podpisany (art. 18) przez pierwszych członków, do sądu rejestrowego, w którego okręgu spółdzielnia ma mieć siedzibę. Do zgłoszenia dołączyć należy: a) dwa odpisy statutu, b) odpisy dokumentów stwierdzających powołanie zarządu i rady nadzorczej, c) oświadczenie centrali lub związku, stwierdzające celowość założenia spółdzielni oraz wskazujące statut wzorcowy właściwy dla danego typu spółdzielni, jeżeli statut taki został ogłoszony.

Zgłoszenie podpisują wszyscy członkowie zarządu. Podpisy ich powinny być uwierzytelnione przez sąd lub przez notariusza albo przez zarząd gminy.

Sąd zarządzi wpisanie spółdzielni do rejestru po stwierdzeniu, że zgłoszenie czyni zadość powyższemu wymogom i że zgłoszony statut nie pozostaje w sprzeczności z zasadami statutu wzorcowego. Jeżeli sąd dostrzeże braki, żąda uzupełnienia lub zmiany zgłoszenia i wyznaczy w tym celu stosowny termin, po którego bezkutecznym upływie wyda rozstrzygnięcie stanowcze.

Sąd, postanawiając wpisanie spółdzielni do rejestru, zarządzi zarazem przesłanie bezpłatnie po jednym poświadczonym przez siebie odpisie statutu zarządowi spółdzielni i właściwej centrali."

7) Art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. Statut powinien określać:

- 1) nazwę (art. 11) i siedzibę spółdzielni;
- 2) cel spółdzielni, przedmiot przedsiębiorstwa i czas trwania spółdzielni;
- 3) rodzaj i wysokość udziałów oraz sposób ich wnoszenia;
- 4) zasady obowiązujące co do przyjmowania, ustępowania i wykluczania członków (art. 26);
- 5) sposób powoływania zarządu i rady nadzorczej (art. 33 i 40);
- 6) sposób zwoływania walnych zgromadzeń, obradowania na nich i zapadania uchwał (art. 47-49);
- 7) zasady dotyczące umarzania wartości bilansowych (art. 54 pkt 1);
- 8) zasady rozdziału czystej nadwyżki i pokrywania strat (art. 57 i 58).

Statut może ponadto zawierać inne przepisy."

8) W art. 7 w ust. pierwszym:

- a) pkt 1) otrzymuje brzmienie: „1) nazwę i siedzibę spółdzielni“;
- b) skreśla się pkt 4 i 7, a w pkt 6 wyrazy: „liczbę członków zarządu tudzież“;
- c) pkt 5) otrzymuje brzmienie: „5) „rodzaj i wysokość udziałów oraz sposób ich wnoszenia“."

Nadto w tymże artykule skreśla się ust. trzeci.

9) W art. 8 w ust. pierwszym i drugim skreśla się wyrazy: „i ogłoszone“, a w ust. drugim nadto wyrazy: „i ogłoszenie“.

10) Art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. Szczegółowe przepisy co do sądu rejestrowego, sposobu prowadzenia rejestru i sposobu postępowania w sprawach dotyczących rejestru wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.“

11) Art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. Organem do ogłoszeń spółdzielni jest czasopismo wydawane lub wskazane przez Związek.“

12) W tytule rozdziału 3 wyraz: „Firma“ zastępuje się wyrazem: „Nazwa“.

13) Art. 11 otrzymuje brzmienie:

„Art. 11. Nazwa spółdzielni powinna zawierać wyraz: „spółdzielnia“, „spółdzielczy“ lub inne określenie równoznaczne oraz wskazywać siedzibę; nie może wymieniać nazwisk członków i powinna odróżniać się wyraźnie od nazw innych zarejestrowanych już spółdzielni, mających siedzibę w tej samej miejscowości.

Centrale mogą używać w swej nazwie oznaczenia: „Związek spółdzielni“.

14) Skreśla się rozdział 4 (art. 12).

15) W art. 14 skreśla się ust. drugi.

16) Art. 16 otrzymuje brzmienie:

„Art. 16. Statut określi wysokość udziału, wpłat na udziały oraz terminy ich dokonywania. Statut może przewidzieć udziały różnego rodzaju; w tym przypadku określa rodzaje takich udziałów, wysokość oraz zasady i warunki ich deklarowania.

Każdy członek spółdzielni deklaruje przynajmniej jeden udział. Jeżeli statut zobowiązuje członków do deklarowania większej ilości udziałów, powinien określać dokładnie to zobowiązanie oraz wskazywać organ spółdzielni, powołany do określania ilości udziałów, jakie członek obowiązany jest deklarować.

Statut może ustalać, że członek będący właścicielem środków produkcji, objętej zakresem działania spółdzielni, obowiązany jest oddać je w całości lub w części do rozporządzenia spółdzielni. W tym przypadku statut powinien określać zasady zwrotu tych środków produkcji w naturze lub w równowartości w razie rozwiązania spółdzielni, wystąpienia członka lub utraty członkostwa z jakiegokolwiek przyczyny“.

17) W art. 17 ust. pierwszym po wyrazie: „ilość“ dodaje się wyrazy: „i rodzaj“, skreśla się natomiast wyrazy: „i poda zakres odpowiedzialności“.

18) W art. 18 skreśla się ust. drugi.

19) W art. 19:

- a) skreśla się ust. pierwszy i drugi,
- b) ust. czwarty otrzymuje brzmienie: „Imieniem osób, nie mających pełnej zdolności do działań prawnych, podpisują oświadczenie ich ustawowi przedstawiciele“.

20) W art. 21:

- a) ust. pierwszy otrzymuje brzmienie: „Członek spółdzielni powinien wnieść udział stosownie do postanowień statutu.“,
- b) w ust. trzecim skreśla się wyrazy: „lub z tytułu uchwalonych dopłat“.

- 21) W art. 22 skreśla się wyrazy: „o ile są one dopuszczalne podług zasad prawa cywilnego“.
- 22) Po art. 23 wprowadza się nowy art. 23¹ w brzmieniu: „Art. 23¹. Członek spółdzielni w razie zmiany miejsca swego stałego zamieszkania i przystąpienia w nowym miejscu zamieszkania do spółdzielni tego samego lub podobnego typu może wystąpić ze spółdzielni w dawnym miejscu zamieszkania bez uprzedniego wypowiedzenia i żądać niezwłocznego przekazania przez tę spółdzielnię do spółdzielni nowego miejsca zamieszkania wniesionych udziałów, jeżeli statut nie postanowi inaczej.
- Jeżeli przejście nastąpiło w drugiej połowie roku obrachunkowego, za datę wystąpienia uważa się koniec roku obrachunkowego. W tym roku obrachunkowym za straty spółdzielni nowego miejsca zamieszkania występujący nie odpowiada. W razie przejścia w pierwszej połowie roku obrachunkowego występujący zwolniony zostaje od odpowiedzialności za straty spółdzielni, z której wystąpił, w danym roku obrachunkowym.
- Art. 23 ust. 3 stosuje się odpowiednio.“
- 23) W art. 24:
- a) w ust. pierwszym skreśla się wyrazy: „a następnie wykonać w miejsce członka prawo wypowiedzenia“ oraz wyrazy: „o ile należność, przypadająca członkowi z tych udziałów, nie przekracza kwoty 50 zł polskich.“
- b) wprowadza się ustęp trzeci w brzmieniu: „Egzekucja ze środków produkcji wniesionych przez członka jako wkład do spółdzielni (art. 16 ust. 4) i z roszczeń o ich zwrot wymaga zgody właściwej centrali. Na odmowę zgody centrali służy odwołanie do Związku w terminie dwu tygodni.“
- 24) W art. 27 skreśla się ust. trzeci.
- 25) Po art. 32 dodaje się nowy art. 32¹ w brzmieniu: „Art. 32¹. Członkowi przysługuje pierwszeństwo przed nieczłonkami w korzystaniu z usług i świadczeń spółdzielni.
- Sposób wykonania tego przepisu określili właściwa centrala.“
- 26) W art. 34 skreśla się ust. drugi.
- 27) W art. 35 ust. trzeci wyrazy końcowe: „zarejestrowane i ogłoszone (art. 8)“ zastępuje się wyrazami: „i zarejestrowane (art. 8).“
- 28) W art. 36 skreśla się ust. drugi, trzeci i piąty.
- 29) W art. 37 ust. drugi otrzymuje brzmienie: „Za spółdzielnię zarząd podpisuje w ten sposób, że pod nazwą spółdzielni podpisujący umieszczają swe podpisy.“
- 30) W art. 40 w ust. pierwszym skreśla się zdanie pierwsze i w to miejsce wprowadza się zdanie w brzmieniu: „Spółdzielnia winna mieć radę nadzorczą lub komisję rewizyjną, złożoną co najmniej z trzech osób. Przepisy ustawy, dotyczące rady nadzorczej, stosuje się odpowiednio do komisji rewizyjnej, jeżeli statut nie stanowi inaczej.“
- 31) W art. 45:
- a) w ust. trzecim zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Ograniczenie to nie dotyczy central i spółdzielni, o których mowa w art. 13 ust. 3.“
- b) ust. piąty otrzymuje brzmienie: „W walnym zgromadzeniu mają prawo uczestniczenia z głosem: oradczym przedstawiciele centrali, do której spółdzielnia należy, Związku i innych instytucji przewidzianych statutem“.
- 32) W art. 46:
- a) w zdaniu pierwszym skreśla się wyraz: „wyłącznej“,
- b) skreśla się pkt 2) i 3),
- c) w pkt 5 wyraz: „zysków“ zastępuje się wyrazami „czystej nadwyżki“.
- 33) Po art. 46 wprowadza się nowy art. 46¹ w brzmieniu: „Art. 46¹. Jeżeli względy planowej gospodarki narodowej będą tego wymagać, walne zgromadzenie spółdzielni lub — na wniosek właściwej centrali — Związek — może postanowić zbycie prowadzonego przez spółdzielnię przedsiębiorstwa wraz ze wszystkimi do przedsiębiorstwa tego należącymi nieruchomościami i ruchomościami — w całości lub w części — innej spółdzielni, instytucjom lub przedsiębiorstwom z zakresu gospodarki społecznej. W postanowieniu walne zgromadzenie bądź Związek ustali istotne warunki zbycia i upoważni zarząd lub likwidatorów spółdzielni do zawarcia odpowiednich aktów prawnych w imieniu spółdzielni. Uchwała walnego zgromadzenia w tym przedmiocie wymaga zatwierdzenia Związku.
- W przypadku zbycia prowadzonego przez spółdzielnię przedsiębiorstwa w trybie ustalonym w poprzednim ustępie odpowiedzialność spółdzielni za zobowiązania tego przedsiębiorstwa; powstałe przed sporządzeniem aktu zbycia lub dotyczące tego okresu, przechodzi na nabywcę, a spółdzielnia zwolniona jest od odpowiedzialności majątkowej za te zobowiązania.
- Akty te i związane z tym przekazanie majątku oraz wszelkiego rodzaju wnioski i pisma wolne są od opłat i podatku od nabycia praw majątkowych. O zbyciu przedsiębiorstwa spółdzielnia ogłasza w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni.
- W przypadku zbycia przez spółdzielnię jej przedsiębiorstwa w całości, Związek może orzec rozwiązanie spółdzielni, która ulega skreśleniu z rejestru bez potrzeby przeprowadzenia likwidacji“.
- 34) W art. 47:
- a) w ust. trzecim pkt b) otrzymuje brzmienie: „b) Centrali, do której spółdzielnia należy lub Związku“,
- b) ust. 4 otrzymuje brzmienie: „W przypadku wskazanym w ust. 3 walne zgromadzenie zwołać należy w taki sposób, aby mogło się odbyć najpóźniej w sześć tygodni od dnia zażądania. Jeżeli to nie nastąpiło, walne zgromadzenie zwołać może ten organ, który z żądaniem wystąpił, właściwa centrala lub Związek.“
- 35) W art. 48 ust. pierwszy — zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Przy zwoływaniu walnego zgromadzenia zawiadomić należy członków, właściwą centralę oraz instytucje przewidziane statutem o czasie, miejscu i porządku obrad zgromadzenia w sposób oznaczony w statucie spółdzielni.“
- 36) W art. 49 w ust. czwartym zdanie czwarte otrzymuje brzmienie:

„Odpis protokołu zarząd spółdzielni przesyła w ciągu miesiąca od dnia walnego zgromadzenia właściwej centrali.“

37) W art. 50:

a) w ust. czwartym zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Nadto może wystąpić z powództwem właściwa centrala; w tych przypadkach termin sześciotygodniowy do wniesienia powództwa liczy się od dnia otrzymania przez centralę odpisu protokołu walnego zgromadzenia (art. 49 i 59)“;

b) w ust. szóstym skreśla się zdanie drugie.

38) w art. 51:

a) ust. pierwszy otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli liczba członków przekroczy 300, walne zgromadzenie może uchwalić, że zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli wybieranych przez członków spośród siebie. Uchwała określi zasady ustalania liczby przedstawicieli, których nie może być mniej niż 30, czas trwania ich pełnomocnictw (nie dłuższy niż trzy lata), warunki biernego prawa wyborczego i sposób dokonywania wyboru.“;

b) w ust. drugim skreśla się wyrazy: „lub rady nadzorczej“;

c) skreśla się ust. trzeci i piąty.

39) Art. 52 otrzymuje brzmienie:

„Art. 52. Zarząd spółdzielni powinien prowadzić księgi i rachunki zgodnie z przepisami, obowiązującymi w ramach planowej gospodarki narodowej.

Wiadomości, dotyczące wkładców oraz złożonych przez nich w spółdzielni wkładów oszczędnościowych, winny być zachowane w tajemnicy przed osobami trzecimi, za które nie uważa się rewidentów właściwej centrali lub rewidentów, wyznaczonych przez Związek; mogą one być ujawnione na żądanie władz do tego uprawnionych.

Księgi, rachunki i wszelkie dokumenty powinny zawsze znajdować się w lokalu spółdzielni i mogą być wydane tylko na żądanie sądu lub władzy podatkowej.“

40) W art. 53 w ust. drugim wyraz „zysków“ zastępuje się wyrazem „nadwyżek“.

41) Art. 54 otrzymuje brzmienie:

„Art. 54. Przy zestawieniu bilansu rocznego należy przestrzegać, aby wycena poszczególnych składników majątkowych oraz odpisy na zużycie majątku stałego odpowiadały obowiązującym przepisom prawnym.

Udziały powinny być wykazywane w wartości rzeczywistej na nie wniesionej“.

42) Po art. 54 wprowadza się nowy art. 54¹ w brzmieniu:

„Art. 54¹. Jeżeli spółdzielnia posiada majątek, przedstawiający wartość oczywiście wyższą niż wykazana w bilansie, Związek na wniosek właściwej centrali może w wyjątkowych przypadkach upoważnić zarząd spółdzielni do przeszacowania majątku spółdzielni i wykazania go w bilansie w sumie, odpowiadającej rzeczywistej wartości.

Zasady i sposób przeszacowania wartości majątku nieruchomości i ruchomego ustali Komitet

Ekonomiczny Rady Ministrów na wniosek Ministra Skarbu, przedstawiony po zasięgnięciu opinii Związku“.

43) W art. 55:

a) w ust. pierwszym zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Szczegółowe przepisy co do sposobu układania sprawozdań wyda właściwa centrala.“;

b) w ust. drugim wyraz „zysków“ zastępuje się wyrazem „nadwyżek“.

44) Art. 56 otrzymuje brzmienie:

„Art. 56. Z czystej nadwyżki należy przekazywać corocznie statutem określony procent do funduszu zasobowego (społecznego).

Pokrycie strat bilansowych następuje z funduszu zasobowego.

Statut może przewidywać i inne fundusze np.: inwentarzowy, inwestycyjny itp., zasilane z czystej nadwyżki“.

45) Art. 57 otrzymuje brzmienie:

„Art. 57. Zasady podziału czystej nadwyżki powinny być zgodne z wytycznymi, ustalonymi przez Związek.

Udziały członkowskie mogą być oprocentowane nie wyżej stopy dyskontowej Narodowego Banku Polskiego.

Należności, które przypadają członkowi z tytułu podziału nadwyżki, zalicza się na poczet jego niepełnych udziałów.

Jeżeli udziały członka są w całości wniesione, należności powyższe stanowią jego wierzytelność wobec spółdzielni. Roszczenia o wypłatę tych wierzytelności ulegają przedawnieniu z upływem lat pięciu. Kwoty przedawnione przekazane będą w całości do funduszu zasobowego“.

46) W art. 58:

a) w ust. 2 po wyrazie „statut“ stawia się kropkę, skreślając pozostałą część zdania,

b) skreśla się ust. trzeci, czwarty, szósty i siódmy,

c) ust. piąty otrzymuje brzmienie: „Statut lub uchwała walnego zgromadzenia może postanowić, że nadwyżki lat następnych mają być użyte przede wszystkim na przywrócenie odpisanych udziałów“.

47) Art. 59 otrzymuje brzmienie:

„Art. 59. W ciągu miesiąca od daty zatwierdzenia zamknięcia rachunkowego zarząd spółdzielni przesyła właściwej centrali odpis sprawozdania (art. 55), zamknięcia rachunkowego i protokołu walnego zgromadzenia, które dokonało zatwierdzenia.

Osoby zainteresowane mogą przeglądać zamknięcia rachunkowe w lokalu spółdzielni i właściwej centrali“.

48) Art. 60 otrzymuje brzmienie:

„Art. 60. W każdej spółdzielni przynajmniej raz w roku winna być dokonana rewizja, jeżeli Związek nie ustali dla danej spółdzielni innego okresu rewizji. Przepis ten stosuje się również w czasie likwidacji spółdzielni“.

49) Art. 61 otrzymuje brzmienie:

„Art. 61. Centrale wyznaczają dla należących do nich spółdzielni rewidentów, których zatwierdza

Związek. Rewident jest obowiązany do zachowania w tajemnicy wszystkich wiadomości o interesach, obrotach i nieprawidłowościach, dostrzeżonych przy rewizji.

Od obowiązku zachowania tajemnicy rewident jest zwolniony wobec władz rewidowanej spółdzielni, organu, który go wyznaczył, sądu oraz właściwej władzy podatkowej i Najwyższej Izby Kontroli.

Rewident nie może przeprowadzić rewizji spółdzielni, której jest członkiem. Jeżeli działalność rewidenta jest niezgodna z obowiązującymi go przepisami, Związek pozbawia rewidenta prawa przeprowadzania rewizji na stałe lub na oznaczony przez siebie czas.

Związek ustali normy kwalifikacyjne dla rewidentów, przeprowadzających rewizje w spółdzielniach“.

50) W art. 62 ust. trzeci otrzymuje brzmienie:

„Koszty rewizji uiszcza spółdzielnia rewidowana organowi wyznaczającemu rewidenta według norm, ustalonych dla spółdzielni przez właściwą centralę“.

51) Art. 63 otrzymuje brzmienie:

„Art. 63. Z dokonanej rewizji rewident sporządza sprawozdanie, którego odpis centrala przesyła spółdzielni rewidowanej. Protokoły, sporządzone przez rewidentów w czasie rewizji, mają moc dokumentów publicznych (art. 262 K.P.C.), jeżeli odpowiadają wymaganiom, ustalonym przez Związek.

Na podstawie wyników rewizji centrala wydaje ocenę działalności spółdzielni oraz polecenie usunięcia stwierdzonych uchybień lub niedomagań.

Ocena działalności spółdzielni i wydane polecenia oraz nadesłane przez centralę sprawozdanie z rewizji powinny być zamieszczone na porządku obrad najbliższego posiedzenia rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej i organów kontroli społecznej spółdzielni.

Ocena działalności spółdzielni i wydane przez centralę polecenia powinny być odczytane na najbliższym walnym zgromadzeniu i stać się przedmiotem jego uchwał przed zatwierdzeniem zamknięcia rachunkowego i przed dokonaniem wyborów do organów spółdzielni.

Zarząd spółdzielni obowiązany jest na życzenie członka spółdzielni udostępnić mu wgląd do sprawozdania z rewizji“.

52) Art. 64 otrzymuje brzmienie:

„Art. 64. Celem rewizji jest sprawdzenie wykonywania przez spółdzielnię wytycznych polityki Państwa oraz planów gospodarczych, jak również kontrola organizacji, administracji i gospodarki oraz zgodności jej z założeniami gospodarki społecznej.

Związek wyda szczegółowe instrukcje, dotyczące przeprowadzenia rewizji oraz sporządzenia sprawozdania rewizyjnego“.

53) Rozdział 9 (art. 66—70a) skreśla się.

54) Art. 71 otrzymuje brzmienie:

„Art. 71. Uchwała walnego zgromadzenia, dotycząca zmiany statutu, podlega zatwierdzeniu przez właściwą centralę.

Zarząd winien uchwałę o zmianie zgłosić niezwłocznie po zatwierdzeniu do sądu rejestrowego, dołączając trzy odpisy protokołu oraz postanowienie centrali.

Jeżeli zmiana odnosi się do danych, wymienionych w art. 7, sąd zarządzi wpisanie ich do rejestru.

Zmiana statutu nie ma skutków prawnych przed jej zarejestrowaniem“.

55) W art. 72 skreśla się ust. 2.

56) Skreśla się art. 73 i 74.

57) Art. 75 otrzymuje brzmienie:

„Art. 75. Rozwiązanie spółdzielni następuje:

1. skutkiem upływu czasu, na który spółdzielnia utworzona,
2. skutkiem zmniejszenia się liczby członków poniżej normy, wskazanej w statucie, a w braku odpowiednich wskazań — poniżej norm, wskazanych w art. 13,
3. skutkiem ogłoszenia upadłości,
4. skutkiem zgodnych uchwał walnego zgromadzenia w przedmiocie rozwiązania spółdzielni, zapadłych większością $\frac{3}{4}$ głosów oddanych na dwóch kolejno po sobie następujących zgromadzeniach w odstępie co najmniej dwóch tygodni,
5. z mocy orzeczenia Zarządu Związku, który na wniosek właściwej centrali może postanowić rozwiązanie spółdzielni oraz wyznaczyć likwidatorów w następujących przypadkach:
  - a) jeżeli względy planowej gospodarki narodowej przemawiają za zaniechaniem prowadzenia przez spółdzielnię przedsiębiorstwa, stanowiącego przedmiot jej działalności,
  - b) jeżeli działalność spółdzielni wykazuje poważne uchybienia przeciwko obowiązującym przepisom, statutom lub uchwałom Związku,
  - c) jeżeli spółdzielnia co najmniej od roku nie prowadzi działalności gospodarczej,
  - d) w przypadku zbycia całego przedsiębiorstwa spółdzielni w myśl art. 46¹.

Orzeczenie Zarządu Związku, wydane na podstawie ust. 1 pkt 5 o rozwiązaniu doręcza się spółdzielni. Od tego orzeczenia służy spółdzielni odwołanie do Naczelnej Rady Spółdzielczej w terminie dwu tygodni od doręczenia.

Spółdzielnia rozwiązana na podstawie ust. 1 pkt 4 może przed upływem roku od dnia powzięcia drugiej uchwały o rozwiązaniu przywrócić swą działalność na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, zapadłej większością $\frac{3}{4}$ głosów oddanych.

Przypadające w okresie likwidacji ustanie członkostwa lub uczestnictwa z wypowiedzianym udziałem odzyskuje utraconą skuteczność najwcześniej z końcem roku obrachunkowego, następującego po uchwale o przywróceniu działalności.

Zarząd lub likwidatorzy powinni uchwałę o przywróceniu działalności zgłosić niezwłocznie do sądu, dołączając odpis protokołu walnego zgromadzenia. Dokonany wpis sąd ogłosi. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 7 ust. 2 i art. 34.

Jeżeli spółdzielnia nie rozpoczęła prowadzenia wspólnego przedsiębiorstwa bądź od jednego roku zaprzestała je prowadzić, a nie posiada majątku, ulega ona wykreśleniu z rejestru na wniosek Związku bez potrzeby rozwiązywania i przeprowadzania likwidacji."

58) Art. 76 otrzymuje brzmienie:

„Art. 76. W przypadkach przewidzianych w art 75 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 Zarząd (likwidatorzy) zgłosi rozwiązanie do rejestru i zawiadomi Związek za pośrednictwem właściwej centrali.

W przypadku rozwiązania na podstawie art. 75 ust. 1 pkt 5 prawomocne orzeczenie zgłosi do rejestru Związek.

O rozwiązaniu spółdzielni zarząd umieści jedno ogłoszenie w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni, wzywając w nim wierzycieli do zgłoszenia roszczeń w terminie sześciu miesięcy od daty ogłoszenia".

59) W art. 78:

a) ust. drugi otrzymuje brzmienie:

„Z ważnych przyczyn może Związek na wniosek właściwej centrali, jednego z organów spółdzielni lub co najmniej jednej dziesiątej części członków spółdzielni ustanowić likwidatorów, przez co dotychczasowi likwidatorzy tracą swe pełnomocnictwa. Likwidatorzy ustanowieni przez Związek mogą być odwołani w każdej chwili jedynie przez ten Związek. Mianowanym przez siebie likwidatorom Związek może wyznaczyć wynagrodzenie z funduszków spółdzielni“.

b) ust. 4 skreśla się.

60) W art. 79:

a) w ust. drugim zdania drugie i trzecie otrzymują brzmienie:

„Dalej idące ograniczenia może im każdej chwili nałożyć organ spółdzielni, który ich ustanowił, lub Związek. Ograniczenia takie powinny być przez likwidatorów zgłoszone do rejestru.“,

b) w ust. trzecim wyraz „firmy“ zastępuje się wyrazami: „nazwy spółdzielni“.

61) W art. 80 w ust. trzecim wyrazy: „przed upływem roku“ zastępuje się wyrazami: „przed upływem sześciu miesięcy“ oraz skreśla się wyraz „ostatniego“.

62) Art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. W czasie likwidacji nie stosuje się art. 56.

Z majątku, pozostałego po spłaceniu długów i złożeniu do depozytu sądowego kwot zatrzymanych na zabezpieczenie roszczeń wierzycieli, dokonuje się stosunkowej wypłaty udziałów, przy czym członkowie otrzymują także odsetki od udziałów, jeżeli przez ich wypłatę nie zmniejszy się fundusz zasobowy.

Pozostałą część majątku przeznacza się na cele użyteczności publicznej stosownie do postanowień statutu lub uchwały ostatniego walnego zgromadzenia członków, jeżeli Związek nie postanowi inaczej. W braku postanowień statutu i uchwały walnego zgromadzenia o przeznaczeniu pozostałej części majątku spółdzielni decyduje Związek“.

63) Art. 83 otrzymuje brzmienie:

„Art. 83. Po ukończeniu likwidacji likwidatorzy zgłoszą do sądu rejestrowego wnioski o wykreślenie spółdzielni z rejestru. Wykreślenie będzie przez sąd podane do wiadomości centrali.

Po wykreśleniu spółdzielni z rejestru likwidatorzy odpowiadają osobiście wobec wierzycieli spółdzielni za szkody wyrządzone im przez niedopełnienie swych ustawowych obowiązków. Jeżeli winnych jest więcej, odpowiadają solidarnie. Odpowiedzialność ta ulega przedawnieniu po uływie lat 3 od daty wykreślenia spółdzielni z rejestru.

Przepisy ust. 2 stosuje się odpowiednio do członków w przypadku wykreślenia spółdzielni z rejestru w trybie wskazanym w art. 75 ust. 5“.

64) Art. 84 otrzymuje brzmienie:

„Art. 84. Po ukończeniu likwidacji likwidatorzy powinni przekazać książki i dokumenty rozwiązanej spółdzielni do przechowania. Szczegółowe przepisy co do sposobu i czasu przechowywania książek i dokumentów rozwiązanych spółdzielni wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego“.

65) Po art. 84 wprowadza się nowy art. 84¹ w brzmieniu:

„Art. 84¹. W przypadkach, gdy rada nadzorcza spółdzielni nie istnieje lub gdy nie może być zwołane walne zgromadzenie członków spółdzielni, Związek na wniosek centrali może upoważnić likwidatora do dokonania czynności, które wymagają uchwały rady nadzorczej lub uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni“.

66) W art. 86:

a) w ust. pierwszym wyraz: „wpłaconych“ zastępuje się wyrazem: „wniesionych“,

b) ust. drugi do siódmego włącznie skreśla się.

67) Art. 87 skreśla się.

68) Art. 90 otrzymuje brzmienie:

„Art. 90. Jeżeli z bilansu, sporządzonego przez zarząd bądź likwidatorów, okaże się, że majątek spółdzielni, która zaprzestała prowadzenia wspólnego przedsiębiorstwa, nie wystarcza na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, a wierzyciele spółdzielni nie wyrażą zgody na ich pokrycie, sąd na wniosek Związku zgłoszony na podstawie wniosku właściwej centrali zarządzi wykreślenie spółdzielni z rejestru. W tym przypadku nie przeprowadza się likwidacji, a o przeznaczeniu pozostałego majątku decyduje właściwa centrala lub Związek“.

69) W art. 93 skreśla się ust. drugi i trzeci.

70) Skreśla się art. 94—104.

71) W art. 106 w ust. 2 wyraz: „firmy“ zastępuje się wyrazem: „spółdzielni“.

72) Art. 108 otrzymuje brzmienie:

„Art. 108. Połączenie następuje w drodze uchwał walnych zgromadzeń łączących się spółdzielni, powziętych bezwzględna większością głosów oddanych“.

Jeżeli względy planowej gospodarki narodowej będą tego wymagały, Związek na wniosek właściwej centrali może postanowić połączenie spółdzielni.

Uchwała (postanowienie) o połączeniu musi obejmować:

a) oznaczenie spółdzielni przejmującej, b) statut stanowiący podstawę połączenia“.

73) W art. 109 skreśla się ust. drugi.

74) Art. 110 otrzymuje brzmienie:

„Art. 110. Uchwały (postanowienie) o połączeniu zgłosić należy do rejestrów wszystkich łączących się spółdzielni.

Zgłoszenie uchwał (postanowienie) o połączeniu oraz wniosku o wykreślenie z rejestru spółdzielni przejętych należy do zarządu spółdzielni przejmującej.

Połączenie oraz wynikające z niego zmiany statutu uzyskują skuteczność prawną od chwili wpisania ich do rejestru“.

75) W art. 114 w ust. pierwszym i drugim po wyrazie „uchwały“ dodaje się w nawiasie wyraz „postanowienie“.

76) Skreśla się art. 115a.

77) W art. 121:

a) w ust. pierwszym pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) członków zarządu bądź likwidatorów do dokonania zgłoszeń do rejestru oraz do skutecznego ogłoszeń przewidzianych w ustawie“,

b) w tymże ust. w pkt 3 skreśla się podane w nawiasach artykuły,

c) ust. trzeci otrzymuje brzmienie:

„Od orzeczenia można odwołać się do sądu okręgowego, który rozpoznaje odwołanie w składzie trzech sędziów“,

d) ust. piąty otrzymuje brzmienie:

„Kary wpływają do Skarbu Państwa“,

e) skreśla się ust. szósty.

78) Art. 125 otrzymuje brzmienie:

„Art. 125. Kto prowadząc przedsiębiorstwo bezprawnie oznacza je jako spółdzielcze lub używa innego równoznacznego wyrażenia, ulega karze więzienia do lat 5“.

79) Skreśla się art. 122—124, 126, 127 i 129.

Art. 2. 1. Przepisy statutów spółdzielni, istniejących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, o odpowiedzialności przekraczającej zadeklarowane udziały, tracą moc obowiązującą.

2. Postępowanie upadłościowe spółdzielni wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy prowadzi się aż do ukończenia według dotychczasowych przepisów przy uwzględnieniu przepisu ust. 1, chyba że przed tym dniem nastąpiło już w formie prawem przepisanej wezwanie członków spółdzielni do wniesienia dopłat.

Art. 3. Przepisy niniejszej ustawy, dotyczące ogłoszeń, stosuje się także do wpisów do rejestru, dokonanych lub zgłoszonych według dotychczasowych przepisów.

Art. 4. W ustawie z dnia 21 maja 1948 r. o Centralnym Związku Spółdzielczym i centralach spółdzielni (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 199) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 14 ust. 2:

a) dodaje się nowy pkt jako lit. d) w brzmieniu:

„d) uchwalanie na wniosek rady nadzorczej centrali zmian statutu centrali, jeżeli względy gospodarki narodowej wymagają wprowadzenia niezwłocznie takiej zmiany“,

b) lit. d), e), f) i g) otrzymują oznaczenie odpowiednio „lit. e), f), g) i h)“,

c) lit. h) otrzymuje brzmienie:

„h) uchylanie na wniosek zarządu uchwał wojewódzkich zjazdów Związku, krajowych zjazdów delegatów central, rad nadzorczych central oraz na wniosek właściwej centrali uchwał walnych zgromadzeń, rad nadzorczych i komisji rewizyjnych spółdzielni, gdy uchwały te naruszają przepisy ustawy lub też z innych ważnych przyczyn“.

2) Art. 15 otrzymuje brzmienie:

„Art. 15. 1. Do składu Naczelnej Rady Spółdzielczej wchodzi jako członkowie:

a) wybrani przez Krajowy Kongres Spółdzielczy przedstawiciele spółdzielni,

b) delegowani przez swe władze przedstawiciele central spółdzielni i spółdzielczo - państwowych, Centralnej Rady Związków Zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej i Ligi Kobiet.

2. Ponadto do składu Naczelnej Rady Spółdzielczej wchodzi jako członkowie z głosem doradczym: przedstawiciel Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i po jednym przedstawiciel Ministrow: Handlu Wewnętrznego, Przemysłu Rolnego i Spożywczego, Przemysłu Lekkiego, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Obrony Narodowej, Sprawiedliwości, Administracji Publicznej, Pracy i Opieki Społecznej, Oświaty, Żegulgi oraz Leśnictwa — jak również przedstawiciel Najwyższej Izby Kontroli“.

3) W art. 29 dodaje się nowy ust. 4 w brzmieniu:

„4. W przypadku, gdy spółdzielnia przechodzi do innej centrali, powinny być przekazane tej centrali udziały przeniesionej spółdzielni“.

4) dodaje się nowy art. 29¹ w brzmieniu:

„Art. 29¹. 1. O każdym przyjęciu lub wykreśleniu spółdzielni z centrali winna centrala niezwłocznie zawiadomić Związek, podając zarazem datę przyjęcia spółdzielni bądź datę ustania przynależności jej do centrali. Prócz tego w styczniu każdego roku winna centrala przestać Związkowi wykaz spółdzielni, należących do centrali w ostatnim dniu roku sprawozdawczego, wraz z wykazem spółdzielni w tym roku zrewidowanych.

2. O czasie i miejscu oraz porządku obrad zjazdu delegatów centrali winien być zawiadomiony Związek przynajmniej na 15 dni przed terminem zjazdu. Delegat Związku może być obecny na zjeździe.

3. O każdej zmianie składu osobowego władz winien zarząd centrali zawiadomić Związek. Prócz tego winna centrala w ciągu miesiąca od daty za-

twierdzenia rocznego sprawozdania przez zjazd delegatów przesłać Związkowi odpis tego sprawozdania wraz z odpisem protokołu z obrad zjazdu delegatów, tudzież szczegółowy budżet centrali na rok następny. Działalność centrali podlega nadzorowi Związku. Koszty nadzoru pokrywają centrale w wysokości, oznaczonej przez Związek“.

5) W art. 36 w ust. 4 dodaje się zdanie czwarte w brzmieniu:

„Naczelna Rada Spółdzielcza może upoważnić komisję likwidacyjną rozwiązanego Związku lub centrali gospodarczej do niezwłocznego przekazania całości lub części majątku ruchomego i nieruchomego w zarząd i użytkowanie spółdzielni lub przedsiębiorstwa państwowego oraz określi warunki przeniesienia własności takiego majątku, jeżeli to będzie uzasadnione potrzebami planowej gospodarki narodowej“.

6) Skreśla się art. 21, 28, 41 i 44.

Art. 5. 1. Uprawnienia Centralnego Związku Spółdzielczego, przewidziane w art. 46¹, 52, 54¹, 57, 62, 90, 108 ust. 2 ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach oraz w art. 14 ust. 2 lit. h) ustawy z dnia 21 maja 1948 r. o Centralnym Związku Spółdzielczym i centralach spółdzielni w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą, należą w odniesieniu do spółdzielni kredytowych, określonych w art. 21 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 412) — do Ministra Skarbu, a uprawnienia i obowiązki, przewidziane w art. 55, 60, 61, 63, 64 i 91 ustawy o spółdzielniach — do banków, wymienionych w art. 24 tegoż dekretu o reformie bankowej.

2. Uprawnienia i obowiązki centrali spółdzielni należą w odniesieniu do spółdzielni kredytowych, określonych w ust. 1, do banków, wymienionych w art. 24 dekretu o reformie bankowej.

3. Przepisów, dotyczących rozwiązania i likwidacji spółdzielni, zawartych w art. 75 — 84 ustawy o spółdzielniach, nie stosuje się do spółdzielni kredytowych, określonych w ust. 1. Przepisy o rozwiązaniu i likwidacji spółdzielni kredytowych wyda Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

4. Przepisów art. 4 pkt h) ustawy o Centralnym Związku Spółdzielczym i centralach spółdzielni nie stosuje się do spółdzielni kredytowych, określonych w ust. 1.

5. Minister Skarbu może ustalić wysokość świadczeń spółdzielni kredytowych na rzecz banków, wymienionych w art. 24 dekretu o reformie bankowej.

Art. 6. Ustawa niniejsza nie narusza przepisów dekretu z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 412).

Art. 7. Upoważnia się Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej w drodze obwieszczenia jednolitych tekstów:

a) ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach,

b) ustawy z dnia 21 maja 1948 r. o Centralnym Związku Spółdzielczym i centralach spółdzielni,

z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

Art. 8. Wykonanie ustawy porucza się Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz Ministrom Skarbu i Sprawiedliwości.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Wiceprezes Rady Ministrów i Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego: *H. Minc*

Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*

Minister Sprawiedliwości: *H. Świątkowski*